

Nr 271.

Av herr **Nihlfors m. fl.**, om viss ändring i avlöningsbestämmelserna för civila befattningshavare, som åtnjuta tjänstledighet för fullgörande av viss militär tjänstgöring.

I 2 avd. 13 § 2 mom. i 1939 års civila avlöningsreglemente stadgades bland annat, att under tjänstledighet för militär tjänstgöring skulle tjänsteman vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han fullgjorde honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring. Vidare stadgades i 5 avd. 66 § 2 mom., att tjänsteman å vilken reglementet erhöle tillämpning, skulle vara pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner eller ersättningar m. m., om vilka förmäldes i nedan angivna delar av reglementet, nämligen under 2 avd.: — — — — (här upptogs ej den i det föregående återgivna bestämmelsen).

I proposition den 8 mars 1940 (nr 144) anhöll Kungl. Maj:t bland annat om riksdagens bemyndigande att utfärda bestämmelser av innebörd att 66 § 2 mom. i 1939 års avlöningsreglemente så kompletterades, att blivande innehavare av ordinarie tjänster förpliktades underkasta sig jämkningar i de i 13 § 2 mom. meddelade föreskrifterna angående lön under ledighet för militärtjänstgöring. Av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet framgår, att chefen för finansdepartementet framhållit, att en reservofficer redan enligt gällande förordningar rörande arméns och marinens reserver vore under tjänstgöring i fredstid tillförsäkrad lön enligt löneändring av bestämmelserna om reservofficerarnas löneklass, motsvarande den, som stadgades i krigsavlöningsreglementet, och en förmån syntes därför knappast kunna göras tillämplig å de civila tjänstemän, som för närvarande innehade fullmakt å beställning såsom reservofficer. Ej heller vore det med gällande civila avlöningsbestämmelser möjligt att från tillämpningen av stadgandena angående rätt till lön med B-avdrag å den civila tjänsten undantaga nuvarande ordinarie befattningshavare, som inkallades till tjänstgöring under den anbefallda förstärkta försvarsberedskapen.

Riksdagen förklarade sig emellertid i skrivelse nr 209 anse, att starka skäl talade för att jämväl nuvarande ordinarie tjänstemän underkastades miniregelns tillämpning. I enlighet härmed förordnade Kungl. Maj:t i kungörelse den 24 maj 1940 (nr 470) att i civila avlöningsreglementet avsedd

ordinarie tjänsteman, vilken åtnjuter tjänstledighet för fullgörande i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering av honom åliggande tjänstgöring såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren, skall — utan hinder av vad som finnes stadgat däremot stridande — å den civila befattningen avstå samtliga på tjänstledighetstiden belöpande avlöningsförmåner; dock äger tjänstemannen, därest den honom jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelserna tillkommande månadslönen understiger den avlöning för månad, som han vid tjänstgöring i den civila befattningen skulle hava ägt åtnjuta, å denna befattning uppbära skillnaden.

Kungörelsen trädde i kraft den 1 juni 1940.

Två ordinarie befattningshavare, tillika reservofficerare, instämde Kungl. Maj:t och Kronan till Stockholms rådhusrätt med yrkande bland annat, att under den tid de varit inkallade i militärtjänstgöring utfå dem enligt civila avlöningsreglementet tillkommande avlöning. Rådhusrätten biföll kärändenas talan och Svea hovrätt likaså. Högsta domstolen beslöt emellertid enligt dom den 11 juli 1949 upphäva hovrättens dom. Av domstolens fem ledamöter funno dock två reservanter skäl fastställa hovrättens dom.

Högsta domstolens dom samt ordalydelsen av kungörelsen nr 470/1940 hava lett till den orimliga konsekvensen, att befattningshavare som i egenkap av reservbefäl varit inkallade till militärtjänstgöring icke blott blivit berövade dem enligt avlöningsreglementet tillförsäkrade avlöningsförmåner utan jämväl — i vissa fall — fått vidkännas en minskning av de inkomster, de ägde uppbära vid tjänstgöring å sina civila befattningar. Så har nämligen inträffat i fråga om statstjänstemän, vilka efter uppnådda 55 levnadsår varit inkallade i militärtjänstgöring. Reservbefäl äger nämligen uppbära reservpension vid denna ålder men är skyldig kvarstå till uppnådda 65 år. Vid inkallelse i militärtjänst utgår dock ej sådan pension. Då riksdagen rekommenderade Kungl. Maj:t att beträffande reservbefäl tillämpa minimiregeln kan det givetvis ej ha varit riksdagens mening att beröva tjänstemän en del av de förmåner, de ägde uppbära vid tjänstgöring i respektive civila befattningar.

Enär Kungl. Maj:t vid kungörelsens avfattning ej tog hänsyn till berörda förhållande, blev följden den, att flera regementschefer drogo sig för att inkalla reservbefäl, som uppnått 55 år. Och frånsatt ekonomiska omständigheter hos vederbörande är det absurt, att en statstjänsteman på grund av kommendering till annan tjänstgöring skall vidkännas minskning i honom enligt avlönings- och pensionsreglementen tillförsäkrade förmåner.

För vinnande av rättelse i berörda förhållande anhöll registratorn i handelsdepartementet kaptenen i I 7:s reserv S. Lidholm i skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet, att åtgärder måtte vidtagas i syfte, att ordinarie tjänstemän under militär tjänstgöring skulle äga, därest

den honom jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelser tillkommande månadslönen understege sammanlagda beloppet för månad av den avlöning, som han vid tjänstgöring i den civila befattningen skulle hava ägt åtnjuta, och den pension, vartill han såsom beställningshavare i arméns reserv kunde vara berättigad, å den civila befattningen uppbära skillnaden.

I avgivet utlåtande erinrade statskontoret, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 juli 1940 funnit sig icke böra bifalla en av kaptenen i Kronobergs regementes reserv, gymnastikläraren J. E. M. Danckwardt gjord framställning rörande honom tillkommande löne- och pensionsförmåner under militärtjänstgöring. Det är emellertid att märka, att Danckwardt uppbar pension i egenskap av officer å övergångsstat.

Allmänna lönenämnden erinrade i sitt utlåtande i ärendet, att det genom kammarrättens utslag den 19 september 1940 på besvär av reservkaptenen K. L. Sunde blivit fastslaget, att reservpension icke må åtnjutas jämsides med månadslön enligt krigsavlöningsreglementet. Av det sagda fann lönenämnden följa, att en åtgärd i av sökanden åsyftad riktning förutsatte ändring i krigsavlöningsreglementet. Vad själva sakfrågan beträffade syntes det lönenämnden, att den gjorda framställningen ägde ett visst fog för sig i betraktande därav, att pension, som tillkomme i reserven utnämnd personal vid försvarsväsendet, i motsats till övrig pension av statsmedel icke föranledde minskning i lönen för annan statstjänst. Lönenämnden föreslog fördens skull, att framställningen överlämnades till försvarsväsendets lönenämnd för att tagas i övervägande vid fullgörande av det nämnden lämnade uppdraget att verkställa en översyn av gällande krigsavlöningsreglemente.

I anledning av vad lönenämnden anfört kan framhållas, att Lidholm givetvis avsåg att få till stånd en ändring i kungörelsen den 24 maj 1940 (470).

Den 4 juli 1941 lämnade Kungl. Maj:t Lidholms framställning utan bifall.

Det kan framhållas, att pension till i reserven utnämnd personal i flera avseenden icke är att anse såsom en pension i vanlig bemärkelse. Statskontoret har betecknat dylik pension som en pensionspremie och, såsom allmänna lönenämnden framhållit, föranleder åtnjutande av dylik pension i motsats till övrig pension av statsmedel icke minskning i lönen för annan statstjänst. Det strider därför mot vad eljest gäller, att till reservpersonal utgående avlöning minskats med vederbörande tillkommande reservpension. Detta är nämligen vad som blev följden av kungörelsen nr 470/1940. Detta framstår som så mycket egendomligare i betraktande av att reservpersonal före uppnåendet av 55 levnadsår kan utfå det kapitaliserade värdet av reservpension. Bestämmelserna i nämnda kungörelse gynna därför dem som uttagit det kapitaliserade värdet av pensionen. För övrigt är det väl något enastående, att en befattningshavare, som enligt avlöningsreglementet är tillförsäkrad viss avlöning vid militärtjänstgöring och som icke är

skyldig underkasta sig ändring härutinnan, erhåller icke blott mindre inkomst av statsmedel under militärinkallelse än vad han författningsenligt är tillförsäkrad utan även mindre avlöning än då han tjänstgör i sin civila befattning. Som regel torde gälla, att den som erhåller annat uppdrag än som är förenat med hans befattning uppbär högre avlöning — enligt kommittékungörelsen 8 kronor för dag — men den befattningshavare som är reservbefäl bestraffas härför med att han får lägre inkomster.

Visserligen utgick till reservbefäl s. k. terminslön men — med undantag för några månader — endast till den som hade militär tjänstgöring å annan ort än bostadsorten. Terminslönen som utgick med 2 å 3 kronor för dag var för övrigt endast avsedd för personliga merkostnader i anledning av vistelse utom bostadsorten.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t med tillämpning från den 1 juni 1940 måtte vidtaga sådan ändring i kungörelsen den 24 maj 1940 (nr 470) att tjänsteman, därest den honom jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelserna tillkommande månadslönen understiger sammanlagda beloppet för månad av den avlöning, som han vid tjänstgöring i den civila befattningen skulle hava ägt åtnjuta, och den pension, vartill han som militär beställningshavare kan vara berättigad, å den civila befattningen måtte uppbära mellanskillnaden.

Stockholm i januari 1951.

Elis Håstad.

Gunnar Ericsson
i Näs.

Folke Nihlfors.
Bertil von Friesen.

Nr 272.

Av herr *Ericsson* i Näs, om pensionering av vissa sjukgymnaster genom statens pensionsanstalt.

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 204.)

Stockholm den 26 januari 1951.

Gunnar Ericsson
i Näs.
